మాఘ మహాకవి రచించిన 20 సర్గల శిశుపాల వధ మహా కావ్యములో

మూడవ సర్గకు తెలుగు తాత్పర్యము

|| అథ శిశుపాలవధమ్ —— తృతీయః సర్గః (పురీప్రస్థానమ్) ||

ఇది శిశుపాల వధములో —— మూడవ సర్గము (నగరానికి ప్రయాణము).

3.1 కౌబేరదిగ్భాగమపాస్య మార్గమాగస్త్యమివ ఉశుఃఇవ అవతార్ణః । అపేతయుద్ధాభినివేశసౌమ్యో హరిహరప్రస్థమథ ప్రతస్థే ॥

తాత్పర్యం: అప్పుడు, యుద్ధం యొక్క కోరిక శాంతించగా, సౌమ్యుడైన హరి, కుబేరుని దిక్కును (అనగా ఉత్తరం) విడిచి, అగస్త్యుని దిక్కుకు (అనగా దక్షిణం) వెళ్తున్న వేడి కిరణాలు గల సూర్యుని వలె, ఇంద్రప్రస్థకు బయలుదేరాడు.

3.2 జగత్పవిత్రైఃఅపి తం న పాదైః స్ప్రష్టుం జగత్పూజ్యమయుజ్యత అర్కః । యతః బృహత్పార్వణచారు తస్యాతపత్రం బిభరాంబభూవే ॥

తాత్పర్యం: లోకానికి పవిత్రమైన కిరణాలు కలిగిన సూర్యుడు కూడా జగత్తుచే పూజింపబడే ఆ శ్రీకృష్ణుని పాదాలను తాకడానికి అర్హత పొందలేదు. ఎందుకంటే, పెద్ద పున్నమి నాటి చంద్రునివలె అందమైన గొడుగును అతడు ధరించి ఉన్నాడు.

3.3 మృణాలసూత్రామలమన్తరేణ స్థితశ్చలచామరయోర్ద్వయం సః । భేజే ఉభితఃపాతుకసిద్ధసిన్ధోరభూతపూర్వాం రుచమమ్బురాశేః ॥

తాత్పర్యం: తామరతూడు వంటి స్వచ్ఛమైన కాంతి మధ్యలో నిలబడి ఉన్న ఆ శ్రీకృష్ణుడు, ఇరువైపులా కదులుతున్న చామరాల మధ్య, పాల సముద్రం ఒడ్డున ఉన్న సిద్ధులు సేవించే విధమైన అపూర్వమైన శోభను పొందాడు.

3.4 చిత్రాభిరస్యోపరి మౌలిభాజాం భాభిర్మణీనామణీయసీభిః । అనేకధాతుచ్ఛురితాశ్మరాశేర్గోవనర్ధనస్యాకృతిరన్వకారి ॥

తాత్పర్యం: తలపై ధరించిన రత్నాల యొక్క అనేక వర్ణాల కాంతులతో, ఆ శ్రీకృష్ణుని రూపం, అనేక ఖనిజాలతో నిండిన గోవర్ధన పర్వతం వలె అద్భుతంగా కనిపించింది.

3.5 తస్యోల్లసత్కాఞ్చనకుణ్డలాగ్రప్రత్యుప్తగారుగ్మతరప్రభాసా । అవాప బాల్యోచితనీలకణ్ఠపిచ్ఛావచూడాకలనామివోరః ॥

తాత్పర్యం: మెరుస్తున్న బంగారు కుండలాల చివర పొదిగిన పచ్చల కాంతుల ప్రకాశంతో, ఆ శ్రీకృష్ణుని వక్షస్థలం, బాల్యంలో ధరించే నీలకంఠ పక్షి యొక్క ఈకలతో అలంకరించిన శిఖలాగా శోభిల్లింది.

3.6 తమఙ్గదే మన్దరకూటకోటివ్యాఘట్టనోత్తేజనతయా మణీనామ్ । బంహీయసా దీప్తివితానకేన చకాసయామాసతురుల్లసన్తీ ॥

తాత్పర్యం: మందర పర్వత శిఖరాల తాకిడి వలన ప్రకాశవంతమైన రత్నాలు పొదిగిన అతని భుజకీర్తులు, గొప్ప కాంతి సమూహంతో మరింత ప్రకాశవంతంగా మెరిశాయి.

3.7 నిసర్గరక్తైర్వలయావనద్ధతామ్రాశ్మరశ్మిచ్ఛురితైర్నఖాగ్రైః । వ్యద్యోతతాద్యాపి సురారివక్షోవిక్షోభజాసృక్స్నపితైరివాసౌ ॥

తాత్పర్యం: సహజమైన ఎరుపు రంగు కలిగిన, కంకణాలతో బిగుతుగా ఉన్న, రాగిరంగు కాంతులు వెదజల్లే గోళ్ళతో అతని చేతులు, ఇప్పటికీ రాక్షసుల వక్షస్థలాలను చీల్చినప్పుడు వచ్చిన రక్తంతో తడిసినట్లుగా ప్రకాశించాయి.

3.8 ఉభౌయది వ్యోమ్ని పృథక్ప్రవాహావాకాశగఙ్గాపయసః పతేతామ్ । తేనోపమీయతే తమాలనీలమాముక్తముక్తాలతమస్య వక్షః ॥

తాత్పర్యం: ఆకాశ గంగ యొక్క రెండు వేర్వేరు ప్రవాహాలు ఆకాశం నుండి పడితే ఎలా ఉంటాయో, నల్లని తమాల వృక్షం వలె ఉన్న అతని వక్షస్థలంపై వ్రేలాడుతున్న ముత్యాల హారం అలా పోల్చదగినదిగా ఉంది.

3.9 తేనామ్భసాం సారసమయః పయోధేర్దధే మణిదీధితిదీపితాశః । అన్తర్వసన్బిమ్బగతస్తదఙ్గే సాక్షాదివాలక్ష్యత యత్ర లోకః ॥

తాత్పర్యం: ఆ నీటి యొక్క స్వచ్ఛమైన సారాంశం వలె ఉన్న ఆ ముత్యాల హారం, రత్నాల కాంతులతో ప్రకాశిస్తున్న దిక్కులను కలిగి ఉంది. దానిలో ప్రతిబింబించిన లోకం, అతని శరీరంలోపల ఉన్నట్లుగా నేరుగా కనిపించింది.

3.10 ముక్తామయం సారసానావలమ్బిసభాతి స్మ దామాప్రపదీయమానస్య । అఙ్గుష్ఠనిష్ఠ్యూతమివోర్ధ్వముచ్చైస్త్రిసస్రోతసః సంతతధారామమ్భః ॥

తాత్పర్యం: మెడలో వ్రేలాడుతున్న ముత్యాల హారం, నడుస్తున్న అతని శరీరానికి అందాన్నిస్తూ, బొటనవేలు నుండి పైకి ఎగజిమ్మినట్లుగా, మూడు పాయలుగా ప్రవహించే గంగానది యొక్క నిరంతర ధార వలె ప్రకాశించింది.

3.11 స ఇన్ద్రనీలసస్థలనీలమూర్తీ రరాజ కర్పూరపిశఙ్గవాసాః । విసృత్వరైరమ్బురుహాం రజోభిర్యమస్వసుశ్చిత్ర ఇవోదభారః ॥

తాత్పర్యం: ఇంద్రనీలమణితో సమానమైన నీలవర్ణ శరీరం కలవాడు, కర్పూరం రంగు వస్త్రాలు ధరించిన ఆ శ్రీకృష్ణుడు, వ్యాపించిన తామర పువ్వుల పుప్పొడితో నిండిన యమునానది వలె అద్భుతంగా ప్రకాశించాడు.

3.12 ప్రసాధితస్యాస్య మధుద్విషో ఉభూదన్యైవ లక్ష్మీరితి యుక్తమేతత్ । వపుష్యశేషే ఉఖిలలోకకాన్తా సానన్యకాన్తా హ్యురసీతరా తు ॥

తాత్పర్యం: మధువు యొక్క శత్రువు (విష్ణువు) వేరొక విధమైన లక్ష్మిని (సౌందర్యాన్ని) కలిగి ఉండటం సముచితం. ఎందుకంటే ఆ లక్ష్మి అతని శరీరం అంతటా వ్యాపించి, యావత్ ప్రపంచంచే ప్రేమించబడింది. అయితే, మరొక లక్ష్మి (మహాలక్ష్మి) కేవలం అతడిచే మాత్రమే ప్రేమించబడి, అతని వక్షస్థలంపై విశ్రాంతి తీసుకుంటుంది.

3.13 కపాటవిస్తీర్ణమనోరమోరఃస్థలస్థితశ్రీలలనస్య తస్య । ఆనన్దితాశేషజనా బభూవ సర్వాఙ్గసఙ్గిన్యపరైవ లక్ష్మీః ॥

తాత్పర్యం: తలుపులంత విశాలమైన, మనోహరమైన వక్షస్థలంలో నివసించే లక్ష్మీదేవి కల ఆ శ్రీకృష్ణుడు, సమస్త ప్రజలను ఆనందింపజేస్తూ, అతని శరీరమంతటా వ్యాపించిన మరో విధమైన శోభను కలిగి ఉన్నాడు.

3.14 ప్రాణచ్ఛిదాం దైత్యపతేర్నఖానాముపేయుషాం భూషణతాం క్షతేన | ప్రకాశకార్కశ్యగుణౌ దధానాః స్తనౌ తరుణ్యః పరివవ్రురేనమ్ ||

తాత్పర్యం: ప్రాణాలు తీసే రాక్షసరాజు యొక్క గోళ్ళ వలన ఏర్పడిన గాయాల కారణంగా ఆభరణాల వలె మారిన, ప్రకాశం మరియు దృఢత్వం అనే లక్షణాలను కలిగి ఉన్న స్తనాలతో తరుణులు అతనిని చుట్టుముట్టారు.

3.15 ఆకర్షతేవోర్ధ్వమతిక్రశీయానత్యున్నతత్వాత్కుచమణ్డలేన | ననామ మధ్యో ఉతిగురుత్వభాజా నితాన్తమాక్రాన్త ఇవాఙ్గనానామ్ ||

తాత్పర్యం: స్త్రీల యొక్క మిక్కిలి సన్నని నడుము, వంగి ఉండగా, వారి యొక్క బరువైన మరియు బాగా ఉబ్బెత్తుగా ఉండటం వలన నడుమును పైకి లాగుతున్నట్లుగా ఉన్న లావైన స్తనాలచే బలంగా అధిగమించబడింది.

3.16 యాం యాం ప్రియః ప్రైక్షత కాతరాక్షీం సా సా హ్రియా నమ్రముఖీ బభూవ | నిఃశఙ్గమన్యా సమమాహితేర్ష్యాస్తత్రాన్తరే జఘ్నురముం కటాక్షైః ||

తాత్పర్యం: ప్రియుడు ఎవరివైపు భయంతో చూశాడో, ఆమె సిగ్గుతో తల దించుకుంది. అయితే, మరొక స్త్రీ అతనిపై అసూయతో నిండినదై, నిర్భయంగా కనుసైగలతో అతనిని చూసింది.

3.17 తస్యాతసీసూన సమానభాసో భ్రామ్యన్మయూఖావలీమణ్డలేన | చక్రేణ రేజే యమునాజలౌఘః స్ఫురన్మహాగర్త ఇవైకబాహుః ||

తాత్పర్యం: అవిసె పువ్వు యొక్క కాంతిని పోలిన కాంతులు తిరుగుతున్న చక్రంతో, ఆ శ్రీకృష్ణుడు, ఒకే భుజం కలిగిన, మెరుస్తున్న పెద్ద సుడిగుండం వలె యమునా నది ప్రవాహంలో ప్రకాశించాడు.

3.18 విరోధినాం విగ్రహభేదదక్షా మూర్తేవ శక్తిః క్వచితస్థలస్తీ । నిత్యం హరేః సంనిహితా నికామం మోదయతి స్మ చేతః ॥

తాత్పర్యం: శత్రువుల యొక్క ఐక్యతను విచ్ఛిన్నం చేయడంలో సమర్థుడైన, ఒకానొకచోట కనబడే శక్తి వలె, ఎల్లప్పుడూ శ్రీహరికి దగ్గరగా ఉండే ఆ చక్రం, మనస్సును ఎంతో ఆనందింపజేసింది.

3.19 న కేవలం యః స్వతయా మురారేరసాధారణతాం దధానః । అత్యర్థముద్వేజయితా పరేషాం నామ్నాపి తస్యైవ నన్దకో ఽభూత్ ॥

తాత్పర్యం: తన స్వంత శక్తితో మురారికి అసాధారణత్వాన్ని అందించడమే కాకుండా, ఇతరులను మిక్కిలిగా కలవరపెట్టే ఆ చక్రం, తన పేరుతోనే (నందకుడు - ఆనందాన్ని కలిగించేవాడు) విచిత్రంగా ఉంది.

3.20 న నీతమన్యేన నతిం కదాచికర్ణాన్తికప్రప్తగుణం క్రయాసు । విధేయమస్యా భవదన్తికస్థం శార్ఙ్గం ధనుర్మిత్రమివ ద్రఢీయః ॥

తాత్పర్యం: చెవి వరకు లాగగల సామర్థ్యం కలిగిన ఆ శార్ఙ్గం ధనుస్సు, ఎప్పుడూ మరొకరిచే వంచబడలేదు. అది అతని దగ్గర ఒక బలమైన స్నేహితుని వలె విధేయంగా ఉంది.

3.21 ప్రవృద్ధమన్ద్రామ్బుదధీరనాదః కృష్ణార్ణవాభ్యర్ణచరైకహంసః । మనేదానిలాపూరకృతం దధానో నిధ్వానమశ్రూయత పాఞ్చజన్యః ॥

తాత్పర్యం: పెరిగిన పెద్ద మేఘాల గంభీరమైన ధ్వని వంటి నాదం కలిగిన, కృష్ణుడు అనే సముద్రం సమీపంలో సంచరించే ఒకే ఒక హంస వంటి పాంచజన్యం శంఖం, గాలి నింపినట్లుగా గొప్ప ధ్వని చేస్తూ వినబడింది.

3.22 రరాజ సంపాదకమిష్టసిద్ధేః సర్వాసు దిక్ష్వప్రసిద్ధమార్గమ్ | మహారథః పుష్యరథం రథాఙ్గీ క్షిప్రం క్షపానాథ ఇవాధిరూఢః ||

తాత్పర్యం: కోరిన కోరికలు నెరవేర్చేవాడు, అన్ని దిక్కులలో అడ్డలేని మార్గం కలవాడు, చక్రాయుధుడు అయిన శ్రీకృష్ణుడు, నక్షత్రాలతో కూడిన రథమైన గరుడ వాహనాన్ని, చంద్రుడు ఆకాశాన్ని అధిరోహించినట్లుగా వేగంగా అధిరోహించాడు.

3.23 ధ్వజాగ్రధామా దదృశే ఉథశౌరైః సంక్రన్తమూర్తిర్మణిమేదినీషు | ఫణావతస్త్రాసయితుం రసాయాస్తలం వివక్షన్నివ పన్నగారిః ||

తాత్పర్యం: అప్పుడు, ధ్వజాగ్రంలో ప్రకాశిస్తున్నవాడు, మణిమయమైన భూములలో సంచరిస్తున్న రూపం కలవాడు, పాతాళాన్ని భయపెట్టడానికి దాని అడుగు భాగాన్ని చూడాలని కోరుకుంటున్న గరుత్మంతుని వలె శూరులచే చూడబడ్డాడు.

3.24 యియాసతస్తస్య మహీధరన్ధభిదపటీయాన్పటహప్రణాదః | జలాన్తరాణీవ మహార్ణవౌఘః శశబ్దాన్తరాణ్యన్తరాయాఞ్చకార ||

తాత్పర్యం: వెళుతున్న ఆ శ్రీకృష్ణుని యొక్క పర్వత గుహలను బద్దలు కొట్టగల శక్తివంతమైన భేరి యొక్క ధ్వని, నీటి మధ్య ప్రదేశాల వలె, పెద్ద సముద్రపు అలల వలె, శబ్దాల మధ్య అంతరాలను మరియు అడ్డంకులను సృష్టించింది.

3.25 యతః స భర్తా జగతాం జగామ ధర్త్రా ధరిత్ర్యాః ఫణినాతతో ఉధః | మహాభరాభుగ్నశిరఃసహస్రసహాయకవ్యగ్రభుజం ప్రసస్రే ||

తాత్పర్యం: భూమిని ధరించేవాడు, లోకాలకు ప్రభువైన ఆ శ్రీకృష్ణుడు ఎక్కడికి వెళ్ళాడో, అక్కడి నుండి భూమిని తన పడగలతో క్రిందకు మోసే ఆదిశేషుడు, గొప్ప బరువుతో వంగిన వేయి తలలతో, సహాయం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్న చేతులతో అనుసరించాడు.

3.26 అథోచ్చకైస్తోరణసఙ్గభఙ్గభయావనమ్రాకృతకేతనాని । క్రియాఫలానీవ సునీతిభాజం సైన్యాని సోమాన్వయన్వయుస్తమ్ ॥

తాత్పర్యం: అప్పుడు, ఎత్తైన తోరణాల తాకిడికి విరిగిపోతాయనే భయంతో వంచబడిన ధ్వజాలు కలిగిన సైన్యాలు, మంచి నీతి కలవారి కర్మ ఫలాల వలె, చంద్ర వంశానికి చెందిన ఆ శ్రీకృష్ణుని చుట్టుముట్టాయి.

3.27 న లఙ్ఘయామాస మహాజనానాం శిరాంసి నైవోద్ధతిమాజగామ । అచేష్టతాష్టాపదభూమిరేణుః పదాహతో యత్సదృశం గరిమ్ణః ॥

తాత్పర్యం: గొప్పవాడైన ఆ శ్రీకృష్ణుడు నడుస్తుంటే, అతని పాదాల తాకిడికి లేచిన బంగారు నేల యొక్క ధూళి కూడా, పెద్ద గుంపుల తలలను దాటలేదు మరియు గర్వాన్ని పొందలేదు.

3.28 శ్యామారుణైర్వారణదానతోయైరాలోడితాః కాఞ్చనభూపరాః । ఆనేమి మగ్నైః శితికణ్ఠపక్షక్షోదద్యుతశ్చుక్షుదిరే రథౌఘైః ॥

తాత్పర్యం: నల్లని మరియు ఎర్రని ఏనుగుల దాన జలాలతో తడిసిన బంగారు నేలలు, చక్రాల అంచులలో మునిగిన, నీలకంఠ పక్షుల రెక్కల ధూళి వంటి కాంతి కలిగిన రథాల సమూహాలచే త్రొక్కబడ్డాయి.

3.29 నిరుధ్యమానా యదుభిః కథఞ్చిన్ముహుర్యదుచ్చిక్షిపురగ్రపాదాన్ । ధ్రువం గురూన్మార్గరుధః కరాన్ద్రానుల్లఙ్ఘ్య గన్తుం తురగాస్తతీషుః ॥

తాత్పర్యం: యాదవులచే ఎలాగోలా నిరోధించబడుతున్నప్పటికీ, గుర్రాలు తమ ముందు కాళ్ళను పదేపదే పైకి ఎత్తాయి. నిశ్చయంగా, మార్గాన్ని అడ్డుకుంటున్న పెద్దల యొక్క చేతులను దాటి వెళ్ళడానికి అవి తొందరపడ్డాయి.

3.30 అవేక్షితానాయతవల్గమగ్రే తురఙ్గిభిర్యత్ననిరుద్ధవాహైః । ప్రక్రీడితాన్రేణుభిరేత్య తూర్ణం నిన్యయుర్జనన్యః పృథుకాన్పథిభ్యః ॥

తాత్పర్యం: పొడవైన కళ్ళెం వేయబడి, ప్రయత్నపూర్వకంగా వేగాన్ని నియంత్రించిన గుర్రాలతో, ధూళితో నిండిన మార్గాలలో ఆడుకుంటున్న పిల్లలను తల్లులు త్వరగా తీసుకుపోయారు.

3.31 దిదృక్షమాణః ప్రతిరథ్యమీయుర్మురారిమారాదనఘం జనౌఘాః । అనేకశః సంస్తుతమప్యనల్పా నవం నవం ప్రతిరహో కరోతి ॥

తాత్పర్యం: మురారిని చూడాలని కోరుకుంటూ, ప్రజల సమూహాలు దగ్గర నుండి వీధుల్లోకి వచ్చారు. అనేకసార్లు స్తుతించబడినప్పటికీ, ఆయన ప్రతి క్షణం కొత్తదనాన్ని కలిగి ఉన్నాడు.

3.32 ఉపేయుషో వర్త్మ నిరన్తరాభిరసౌ నిరుచ్ఛ్వాసమనీకనీభిః । రథస్య తస్యాం పురి దత్తచక్షుర్విద్వాన్విదామాస శనైర్న యాతమ్ ॥

తాత్పర్యం: నిరంతరంగా వస్తున్న సైన్యాలచే మార్గం నిండి ఉండగా, ఆ శ్రీకృష్ణుడు ఆ నగరంలో తన దృష్టిని నిలిపి, తెలివైనవాడైనప్పటికీ, నెమ్మదిగా వెళుతున్నట్లుగా నటించాడు.

3.33 మధ్యేసముద్రం కకుభః పిశఙ్గీర్యా కుర్వతీ కాఞ్చనవప్రభాసా । తురఙ్గకాన్తాముఖహవ్యవాహజ్వాలేవ భిత్త్వా జలముల్లలాస ॥

తాత్పర్యం: సముద్రం మధ్యలో, బంగారు కోట వలె ప్రకాశిస్తూ, దిక్కులను పసుపు రంగు చేసే ద్వారకానగరం, గుర్రం యొక్క ముఖం నుండి వచ్చే అగ్ని జ్వాల వలె నీటిని చీల్చుకుంటూ పైకి లేచింది.

3.34 కృతాస్పదా భూమిభృతాం సహస్రైరుదన్వదమ్బుఃపరివీతమూర్తిః | అనిర్విదా యా విదధే విధాత్రా పృథివీ పృథివ్యాః ప్రతియాతనేవ ||

తాత్పర్యం: వేలకొలది రాజులకు నివాసమైన, సముద్రపు నీటితో చుట్టబడిన రూపం కల ఆ ద్వారక, సృష్టికర్తచే అలసట లేకుండా నిర్మించబడింది, భూమికి ప్రతిరూపం వలె ఉంది.

3.35 త్వష్టుః సదాభ్యాసగృహీతశిల్పవిదజ్ఞానసంపత్ప్రసరస్య సీమా | అదృశ్యతాదర్శతలామలేషు ఛాయేవ యా స్వర్జలధేర్జలేషు ||

తాత్పర్యం: శిల్పకళలో నిష్ణాతుడైన త్వష్ట యొక్క జ్ఞాన సంపద యొక్క విస్తరణకు హద్దు వలె, అద్దం యొక్క ఉపరితలం వలె స్వచ్ఛమైన ఆ ద్వారక, స్వర్గంలోని సముద్రపు నీటిలో నీడ వలె కనిపించలేదు.

3.36 రథాఙ్గభర్త్రే ఽభినవం వరాయ యస్యాః పితేవ ప్రతిపాదితాయాః | ప్రేమ్ణోపకణ్ఠం ముహురఙ్గభాజో రత్నావలీరమ్బుధిరాబబన్ధ ||

తాత్పర్యం: చక్రాయుధుడైన శ్రీకృష్ణునికి, కొత్త అల్లునికి తండ్రి వలె ఇవ్వబడిన ఆ ద్వారకకు, సముద్రుడు ప్రేమతో ఒడ్డున విలువైన రత్నాల వరుసలను పదేపదే కట్టాడు.

3.37 యస్యాశ్చలద్వారిధివీచిచ్ఛటోచ్ఛలచ్ఛఙ్ఖకులాకులేన | వప్రేణ పర్యన్తచరోడుచక్రః సుమేరువప్రో ఽహమన్వకారి ||

తాత్పర్యం: కదులుతున్న సముద్రపు అలల తాకిడితో పైకి ఎగిరిపడుతున్న శంఖాల సమూహంతో నిండిన దాని యొక్క కోట గోడ, చుట్టూ తిరిగే నక్షత్రాల సమూహంతో కూడిన మేరు పర్వతం యొక్క కోట గోడను అనుకరించింది.

3.38 వణిక్పథే పూగకృతాని యత్ర భ్రమాగతైరమ్బుభిరమ్బురాశిః | లోలైరలోద్యుతిభాఞ్జి ముష్ణన్రత్నాని రత్నాకరతామవాప ||

తాత్పర్యం: వ్యాపారుల మార్గంలో పోకచెట్లతో నిండిన ఆ ద్వారకలో, తిరుగుతూ వచ్చిన నీటితో సముద్రుడు, చంచలమైన అలలతో మెరుస్తున్న రత్నాలను దొంగిలించి, రత్నాకరుడు అనే పేరును పొందాడు.

3.39 అమ్బుచ్యుతః కోమలరత్నరాశీనపాంనిధిః ఫేనపినద్ధభాసః । త్రాతపే దాతుమివాధితల్పం విస్తారాయమాస తరఙ్గహస్తైః ॥

తాత్పర్యం: నీటి నుండి వచ్చిన మృదువైన రత్నాల రాశులను, నురుగుతో కూడిన కాంతి కల సముద్రుడు, ఎండలో ఉంచడానికి పరుపు వలె, తన అలలనే చేతులతో విస్తరించాడు.

3.40 యచ్చాలముత్తఙ్గతయా విజేతుం దూరాదుదస్థీయత సాగరస్య । మహోర్మిభివ్యాహతవాఞ్ఛితార్తైర్వ్రీడాదివాభ్యాశగతైర్విలిల్యే ॥

తాత్పర్యం: ఎత్తైన కారణంగా సముద్రాన్ని దూరం నుండి జయించడానికి నిలబడిన ఆ ద్వారక యొక్క ప్రాకారం, పెద్ద అలలచే అడ్డుకోబడిన కోరికలు కలవాడి నిట్టూర్పు వలె దగ్గరగా వచ్చినప్పుడు కరిగిపోయింది.

3.41 కుతూహలేన జవాదుపేత్య ప్రాకారభిత్యా సహసా నిషిద్ధః । రసన్నరోదీద్భృశమమ్బువర్షవ్యాజేన యస్యా బహిరమ్బువాహః ॥

తాత్పర్యం: కుతూహలంతో వేగంగా వచ్చి, ప్రాకారం గోడచే అకస్మాత్తుగా నిరోధించబడిన మేఘం, నీటి వర్షం అనే సాకుతో దాని వెలుపల గట్టిగా ఏడ్చింది.

3.42 యదఙ్గనరూపసరూపతాయాః కఞ్చిద్గుణం భేదకమిచ్ఛతీభిః । ఆరాధితో ఉద్ధా మనురప్సరోభిశ్చక్రే ప్రజాః స్వాః సనిమేషచిహ్నాః ॥

తాత్పర్యం: ఏ ద్వారక యొక్క స్త్రీల రూపం యొక్క సమానత్వానికి కొంత భేదాన్ని కోరుకునే అప్సరసలచే నిశ్చయంగా పూజించబడిన మనువు, తన ప్రజలను కనురెప్పల కదలిక అనే గుర్తులతో సృష్టించాడు.

3.43 స్ఫురత్తుషారాంశుమరీచిజాలైర్వినుహ్నుతాః స్ఫటికపఙ్క్తీః । ఆరుహ్య నార్యః క్షణదాసు యత్ర నభోగతా దేవ్య ఇవ వ్యారాజన్ ॥

తాత్పర్యం: మెరుస్తున్న చంద్ర కిరణాల సమూహంచే ప్రకాశింపబడిన స్ఫటిక వరుసలను ఎక్కి, ఆ ద్వారకలో స్త్రీలు రాత్రులందు ఆకాశంలో సంచరించే దేవతల వలె ప్రకాశించారు.

3.44 కాన్తేన్దుకాన్తోపలకుట్టిమేషు ప్రతిక్షపం హర్మ్యతలేషు యత్ర । ఉచ్చైరధపాతిపయోముచో ఽపి సమూహమూహుః పయయసాం ప్రణాల్యః ॥

తాత్పర్యం: అందమైన చంద్రకాంత శిలలతో చేసిన నేలలు కలిగిన భవనాల పై అంతస్తులలో, ఆ ద్వారకలో, పై నుండి క్రిందికి పడే మేఘాల సమూహాలు కూడా నీటి కాలువల వలె ప్రవహించాయి.

3.45 రతౌ హ్రియా యత్ర నిశామ్యదీపాఞ్జాలగతాభ్యో ఽధిగృహం గృహిణ్యః । బిభ్యుర్బిడాలేక్షణభీషణాభ్యో వైదూర్యకుడ్యేషు శశిద్యుతిభ్యః ॥

తాత్పర్యం: సంభోగ సమయంలో సిగ్గుతో దీపాలను చూస్తున్న గృహిణులు, ఆ ద్వారకలో, ఇళ్లలో వైడూర్యపు గోడలపై చంద్రకాంతి నుండి ఏర్పడిన పిల్లి కళ్ళ వలె భయంకరమైన ప్రతిబింబాలకు భయపడ్డారు.

3.46 యస్యామతిశ్లక్ష్ణతయా గృహేషు విధాతుమాలేఖ్యమశుక్నువన్తః । చక్రుర్యువానః ప్రతిబిమ్బితాఙ్గాః సజీవచిత్రా ఇవ రత్నభిత్తీః ॥

తాత్పర్యం: ఏ ద్వారకలోనైతే, మిక్కిలి నునుపు కారణంగా ఇళ్లలో చిత్రాలు వేయడానికి అసమర్థులైన యువకులు, రత్నాల గోడలపై తమ ప్రతిబింబాలను సజీవ చిత్రాల వలె సృష్టించారు.

3.47 సావర్ణ్యభాజాం ప్రతిమాగతానాం లక్ష్యైః స్మరపాణ్డుతయాఙ్గనానామ్ । యస్యాం కపోలైః కలధౌతధామస్తమ్భేషు భేజే మణిదర్పణశ్రీః ॥

తాత్పర్యం: సమానమైన రంగులు కలిగిన ప్రతిబింబాలలో, స్త్రీల ప్రేమతో తెల్లబారిన చెక్కిళ్ళతో, ఆ ద్వారకలో బంగారు కాంతి కలిగిన స్తంభాలపై రత్నాల అద్దాల శోభ కనిపించింది.

3.48 శుకాఙ్గనీలోపలనిర్మితానాం లిప్తేషు భాసా గృహదేహలీనాం । యస్యామలిన్దేషు న చక్రురేవ ముగ్ధాఙ్గనా గోమయగోముఖాని ॥

తాత్పర్యం: చిలుక రెక్కల నీలం రంగు రాళ్ళతో నిర్మించిన, కాంతితో నిండిన ఇంటి గుమ్మాల వద్ద, ఆ ద్వారకలో అమాయకమైన స్త్రీలు ఆవు పేడతో చేసిన ముగ్గులను వేయలేదు.

3.49 గోపానసీషు క్షణమాస్థితానామాలమ్బిభిశ్చన్ద్రకాణాం కలాపైః । హరిన్మణిశ్యామతృణాభిరామైర్గృహాణి నీడ్రైరివ యత్ర రేజుః ॥

తాత్పర్యం: వాకిళ్ల వద్ద కొంచెంసేపు కూర్చున్నవారికి, వ్రేలాడుతున్న నెమలి ఫించాల సమూహాలతో, పచ్చని రంగు మరియు నల్లని గడ్డితో అందమైన ఇళ్ళు, పక్షుల గూళ్ళ వలె ప్రకాశించాయి.

3.50 బృహత్తులైరపిప్యతులైర్వితానమాలాపినద్ధైరపి చావితానైః । రేజే విచిత్రైరపి యా సచిత్రైర్గృహైర్విశాలైరపి భూరిశాలైః ॥

తాత్పర్యం: పెద్దవి మరియు సాటిలేనివి, పూలమాలలతో కట్టబడినవి మరియు పందిళ్లతో కూడినవి, చిత్రమైనవి మరియు చిత్రాలతో నిండినవి, విశాలమైనవి మరియు అనేక మందిరాలు కలవి అయిన ఇళ్ళతో ఆ ద్వారక ప్రకాశించింది

3.51 చిక్రంసయా కృత్రిమపత్త్రిపఙ్క్తేః కపోతపాలీషు నికేతనానాం । మార్జారమప్యాతనిశ్చలాఙ్గం యస్యాం జనః కృత్రిమమేవ మేనే ॥

తాత్పర్యం: గోడలపై చిత్రించిన కృత్రిమ పక్షుల వరుసల కారణంగా, ఆ ద్వారకలో కదలని శరీరం కలిగిన పిల్లిని కూడా ప్రజలు నిజమైనది కాదని భావించారు.

3.52 క్షితిప్రతిష్ఠోపి ముఖారవిన్దైర్వధూజనశ్చన్ద్రమధశ్చకార । అతీతనక్షత్రపథాని యత్ర ప్రసాదశృఙ్గాణి వృథాధ్యరుక్షత్ ॥

తాత్పర్యం: భూమిపై నిలబడి ఉన్నప్పటికీ, స్త్రీలు తమ తామర వంటి ముఖాలతో చంద్రునిని దిగదుడిచారు. ఆ ద్వారకలోని మేడల శిఖరాలు నక్షత్రాల మార్గాలను అనవసరంగా అధిరోహించాయి.

3.53 రమ్యా ఇతి ప్రాప్తవతీః పతాకా రాగం వివిక్తా ఇతి వర్ధయన్తీః । యస్యామసేవన్త నమద్వలీకాః సమం వధూభిర్వలభీర్యువానః ॥

తాత్పర్యం: అందమైనవని వచ్చి, ఒంటరితనంలో తమ ప్రేమను పెంచుకుంటున్న ధ్వజాలను, ఆ ద్వారకలో వంగిన శరీరాలు కలిగిన యువకులు తమ భార్యలతో కలిసి మేడల పైభాగాలలో ఆస్వాదించారు.

3.54 సుగన్ధితామప్రతియత్నపూర్వాం బిభ్రన్తి యత్ర ప్రమదాయ పుంసామ్ । మధూని వక్త్రాణి చ కామినీనామామోదకర్మవ్యతిహారమీయుః ॥

తాత్పర్యం: ఏ ప్రయత్నం లేకుండానే సువాసనను కలిగి ఉన్న, పురుషులకు ఆనందాన్ని కలిగించే స్త్రీల యొక్క మధురమైన ముఖాలు, సువాసనను ఇచ్చిపుచ్చుకునే పనిని చేశాయి.

3.55 రతాన్తరే యత్ర గృహాన్తరేషు వితర్దినిర్యూహవిటఙ్కనీడః । రుతానిశ్రుణ్వన్వయసాం గణో ఽన్తేవాసిత్వమాప స్ఫుటమఙ్గనానామ్ ॥

తాత్పర్యం: సంభోగం తరువాత, ఇళ్ల లోపల ఉన్న బల్లక్రింద, కిటికీల వద్ద, చెట్ల కొమ్మల గూళ్ళలో పక్షుల ధ్వనులు వింటూ, వాటి సమూహం స్త్రీలకు శిష్యరికం వహించినట్లు స్పష్టంగా కనిపించింది.

3.56 ఛన్నే ఽపి స్పష్టతరేషు యత్ర స్వచ్ఛాని నారీకుచమణ్డలేషు । ఆకాశసామ్యం దధురమ్బరాణి న నామతః కేవలమర్థతఃఽపి ॥

తాత్పర్యం: కప్పబడి ఉన్నప్పటికీ స్పష్టంగా కనిపించే స్త్రీల యొక్క స్వచ్ఛమైన స్తనమండలాలు కలిగిన ఆ ద్వారకలో, ఆకాశాలు కేవలం పేరుకు మాత్రమే కాకుండా నిజంగా కూడా వాటితో సమానత్వాన్ని పొందాయి.

3.57 యస్యామజిహ్మా మహతీమపఙ్గాః సీమానమత్యాయతయో ఉత్యజన్తః । జనైరజాస్థలనై జాతు ద్వయేప్యముచ్యన్త వినీతమార్గాః ॥

తాత్పర్యం: ఏ ద్వారకలోనైతే, వంకరలేని మరియు పెద్ద కన్నుల కొనలు తమ పొడవైన హద్దులను దాటి వెళ్ళినా, ప్రజలు మేకల కదలికల వంటి అపవిత్రమైన మార్గాల నుండి విడిపించబడ్డారు.

3.58 పరస్పస్పర్ధిపరార్ధ్యరూపాః పౌరస్త్రియో యత్ర విధాయ వేధాః । శ్రీనిర్మితప్రాప్తగుణక్షతైకవర్ణోపమావాచ్యమలం మమార్జ ॥

తాత్పర్యం: ఒకరితో ఒకరు పోటీ పడే అత్యంత విలువైన రూపం కలిగిన నగర స్త్రీలను బ్రహ్మ సృష్టించిన తరువాత, లక్ష్మీదేవి సృష్టించిన మరియు పొందిన గుణాలచే ఏర్పడిన లోపం యొక్క ఒకే రంగుతో పోల్చడం అనే మాటను పూర్తిగా తుడిచిపెట్టింది.

3.59 క్షుణ్ణం యదన్తఃకరణేనవృక్షాః ఫలన్తి కల్పోపదాస్తదేవ । అధ్యూషషో యామభవఞ్జనస్య యాః సమ్పదస్తా మనసో ఉప్యగమ్యాః ॥

తాత్పర్యం: మనస్సుతో తలంచిన వెంటనే కోరిన ఫలాలను ఇచ్చే కల్పవృక్షాలు ఎక్కడ ఉన్నాయో, అక్కడ నివసించే ప్రజలకు కలిగిన సంపదలు మనస్సుకు కూడా అందనివి.

3.60 కలా దధానః సకలాః స్వాభిరుద్భాసయన్సౌధసితాభిరాశాః । యాం రేవతీజానిరియేష హాతుం న రౌహిణేయో న చ రోహిణీశః ॥

తాత్పర్యం: అన్ని కళలను ధరించి, తన కాంతితో తెల్లని మేడలతో దిక్కులను ప్రకాశింపజేస్తున్న ఆ ద్వారకను, రేవతి భర్త (బలరాముడు) విడిచిపెట్టాలని కోరుకోలేదు,

రోహిణి కుమారుడు (బలరాముడు) మరియు రోహిణి ప్రభువు (చంద్రుడు) కూడా విడిచిపెట్టాలని కోరుకోలేదు.

3.61 బాణాహవవ్యాహతశంభుశక్తేరాసత్తిమాసాద్య జనార్దనస్య । శరీరిణా జైత్రశరేణ యత్ర నిఃశఙ్ఖమూషే మకరధ్వజేన ॥

తాత్పర్యం: బాణాల యుద్ధంలో శివుని శక్తిని అడ్డుకున్న మన్మథుడు, శరీరం కలిగినవాడై, జనార్ధనుని సమీపానికి వచ్చిన తరువాత, తన విజయవంతమైన బాణంతో శంఖం యొక్క ధ్వనిని నిశ్శబ్దం చేశాడు.

3.62 స్నగ్ధాఞ్జనస్యమరుచిః సువృత్తః బద్ధా ఇవాధ్వంసితవర్ణకాన్తేః । విశేషకో వా విశిశేష యస్యాః శ్రియన్త్రిలోకీతిలకః స ఏవ ॥

తాత్పర్యం: నునుపైన కాటుక యొక్క మెరుపును పోలిన, చక్కగా గుండ్రంగా ఉన్న, చెదిరిపోని రంగు యొక్క కాంతిని బంధించినట్లున్న, ప్రత్యేకమైన తిలకం వలె ఏ ద్వారక యొక్క శోభ ప్రత్యేకంగా ఉందో, ఆ శ్రీకృష్ణుడే మూడు లోకాలకు తిలకం వంటివాడు.

3.63 నిషేవ్యమాణేన శివైమరుద్భిరధ్యాస్యమానా హరిణా చిరాయ । ఉద్రశ్మిరత్నాఙ్కురధామ్ని సిన్ధావాహోస్త మేరావమరావతీం యా ॥

తాత్పర్యం: ఆహ్లాదకరమైన గాలులచే సేవింపబడుతున్న, హరిచే శాశ్వతంగా నివసించబడుతున్న, మెరిసే రత్నాల కాంతులు కలిగిన సముద్రం మధ్యలో ఉన్న ఆ ద్వారక, ఉదయం నుండి సాయంత్రం వరకు స్వర్గం వలె ప్రకాశించింది.

3.64 తామీక్షమాణః స పురం పురస్తాత్ప్రాపత్ప్రతోలీమతులప్రతాపః । వజ్రప్రభోద్భాసిసురాయుధశ్రీర్యా దేవసేనేవ పరైరలఙ్ఘ్యా ॥

తాత్పర్యం: ఆ నగరాన్ని ముందు నుండి చూస్తూ, అపారమైన పరాక్రమం కల ఆ శ్రీకృష్ణుడు, వజ్రం యొక్క కాంతితో ప్రకాశించే దేవతల ఆయుధాల శోభ కలిగిన, దేవసేన వలె ఇతరులకు దుర్లభమైన దాని యొక్క ప్రధాన ద్వారం వద్దకు చేరుకున్నాడు.

3.65 ప్రజా ఇవాజ్గాదరవిన్దనాభేః శంభోర్జటాజూటతటాదివాపః | ముఖాదివాథ శ్రుతయో విధాతుః పురాన్నిరీయుర్మురజిద్ధ్వజిన్యః ||

తాత్పర్యం: తామరపువ్వు నాభి నుండి వచ్చిన ప్రజల వలె, శివుని జటాజూటం యొక్క తీరం నుండి వచ్చిన నీటి ప్రవాహం వలె, బ్రహ్మ ముఖం నుండి వచ్చిన వేదాల వలె, మురారి యొక్క సైన్యాలు ఆ నగరం నుండి బయలుదేరాయి.

3.66 శ్లిఃష్యద్భిరన్యోనముఖాగ్రసఙ్గస్ఖలత్ఖలీనం హరిభిర్విలోలైః | పరస్పరోత్పీడితజానుభాగా దుఃఖేన నిశచక్రమురశ్వవారాః ||

తాత్పర్యం: ఒకదానితో మరొకటి కలిసిపోతున్న ముఖాల తాకిడికి కళ్ళెం జారిపోతున్న చంచలమైన గుర్రాలతో, ఒకదానికొకటి రాసుకుంటున్న మోకాళ్ళ భాగాలు కలిగిన గుర్రపు శ్రేణులు కష్టంగా కదిలాయి.

3.67 నిరన్తరాలే ఒపి విముచ్మానే దూరం పథి ప్రాణభృతాం గణేన | తేజోమహద్భిస్తమసేవ దీపైర్ద్వీపైరసంబధమయాంబభూవే ||

తాత్పర్యం: నిరంతరంగా కదులుతున్నప్పటికీ, ప్రాణుల సమూహంతో మార్గం దూరంగా వ్యాపించగా, గొప్ప కాంతి కలిగిన వారిచే చీకటిలో దీపాల వలె, ద్వీపాలతో నిండినదిగా కనిపించింది.

3.68 శనైరనీయన్త రయాత్పతన్తోరథాః క్షితిం హస్తినఖాదఖేదైః | సయత్నసూతాయతరశమిభుగ్నగ్రీవాగ్రసంసక్తయుగైస్తురఙ్గై ||

తాత్పర్యం: ఏనుగుల గోళ్ళ తాకిడికి నేల అలసిపోకుండా, రథాలు నెమ్మదిగా కదులుతూ వేగంగా ముందుకు సాగాయి. ప్రయత్నపూర్వకంగా సారథి నడిపిస్తుండగా, వంచిన మెడల చివర కట్టబడిన కాడి కలిగిన గుర్రాలు కూడా కదిలాయి.

3.69 బలోర్మిభిస్తత్క్షణహీయమానరథ్యాభుజాయా వలయైరివాస్యాః । ప్రాయేణనిష్క్రామతిచక్రపాణై నేష్టేటం పరో ద్వారవతీత్వమాసీత్ ॥

తాత్పర్యం: చక్రాయుధాన్ని ధరించినవాడు (కృష్ణుడు) వెళ్ళిపోతుండగా, వీధుల రూపంలోని చేతులు సైనిక శ్రేణులనే కంకణాలను తక్షణమే కోల్పోయిన ఆ నగరం, తాను ద్వారవతిగా (అనగా ద్వారాలు కలిగిన నగరంగా) ఉండటాన్ని బహుశా ఇష్టపడలేదు.

3.70 లక్ష్మీభృతఃఉమ్భోధితటాధివాసాన్ద్రమానసా నీరదనీలభాసః । లతావధూసంప్రయుజో ఉదివేలం బహూకృతాన్స్వానివ పశయతి స్మ ॥

తాత్పర్యం: సముద్ర తీరంలో నివసించే, దట్టమైన అడవులు కలిగిన, మేఘాల నీలం రంగును పోలిన ఆ శ్రీకృష్ణుడు, లతలనే భార్యలతో ఎల్లప్పుడూ కలిసి, తన యొక్క అనేక రూపాలను చూస్తున్నట్లుగా ఉన్నాడు.

3.71 పారేజలంనీరనిధేరపశ్యన్మురారిరానీలపలాశరాశీః । వనావలీరుత్కలికాసహస్రప్రతిక్షణోత్కూలితశైవలాభాః ॥

తాత్పర్యం: సముద్రం యొక్క నీటి అవతలి ఒడ్డున, మురారి (కృష్ణుడు) ముదురు నీలం రంగు ఆకుల రాశులను, వేలకొలది మొగ్గలతో ప్రతిక్షణం వికసిస్తున్న తీగల వనాలను చూశాడు, అవి నాచు వలె ప్రకాశిస్తున్నాయి.

3.72 ఆశ్లిష్టభూమిం రసితారముచ్చైర్లోలద్ధ్వజాకార బృహత్తరఙ్గం । ఫేనాయమానం పతిమాపగానామసావపస్మారిణమాశసఙ్గే ॥

తాత్పర్యం: భూమిని కౌగలించుకున్నట్లుగా ఉన్న, గట్టిగా ధ్వనించే, కదులుతున్న ధ్వజం ఆకారంలో ఉన్న పెద్ద అలలు కలిగిన, నురుగుతో నిండిన నదులకు భర్త అయిన సముద్రుడు, మూర్ఛ వచ్చినవాని వలె ఊగిసలాడుతున్నాడు.

3.73 పీత్వా జలానాం నిధినాతిగార్ధ్యాద్వృద్ధిఙ్గతే ఉప్యాత్మని నైవ మాన్తీః । క్షిప్తా ఇవేన్దోః స రుచో ఉధివేలం ముక్తావలీరాకలయాఞ్చకార ॥

తాత్పర్యం: నీటిని మిక్కిలి ఆత్రుతతో త్రాగి, తనలో వృద్ధి పొందినప్పటికీ సంతృప్తి చెందని సముద్రుడు, చంద్రుని నుండి విసిరివేయబడిన కాంతుల వలె, అలలపై ముత్యాల వరుసలను చూశాడు.

3.74 సాటోపముర్వీమనిశం నదన్తః యైః ప్లవయిష్యన్తి సమన్తతఃఉమీ । తాన్యకదేశాన్నిభృతంపయోధేః సో ఉమ్భాంసి మేఘాన్పిబతః దదర్శ ॥

తాత్పర్యం: గర్వంతో భూమిపై నిరంతరం గర్జిస్తూ, వీరు ఎవరితో చుట్టూ ముంచెత్తుతారో, అటువంటి మేఘాలు సముద్రం యొక్క ఒక వైపున నిశ్శబ్దంగా నీటిని త్రాగుతూ ఉండగా అతడు చూశాడు.

3.75 ఉద్ధృత్యమేఘైస్తత ఏవ తోయమర్థం మునీన్ద్రైరివ సంప్రణీతాః । ఆలోకయామాస హరిః పతన్తీర్నదీః స్మృతిర్వదమివామ్బురాశిమ్ ॥

తాత్పర్యం: మేఘాలచే అక్కడి నుండి నీటిని గ్రహించి, మునీంద్రులచే చెప్పబడిన అర్థాల వలె, హరి (కృష్ణుడు) పడుతున్న నదులను చూశాడు, అవి సముద్రం యొక్క జ్ఞాపకం వలె ఉన్నాయి.

3.76 విక్రీయ దిశ్యాని ధనాన్యురూణిద్వైప్యానసావుత్తమలాభభాజః । తరీషు తత్రత్యమఫల్గు భాణ్డం సాంయాన్త్రికానావాపతఃఉభ్యనన్దత్ ॥

తాత్పర్యం: వివిధ దిక్కులలో గొప్ప సంపదలను విక్రయించి, గొప్ప లాభాలు పొందిన ఆ శ్రీకృష్ణుడు, అక్కడి ఓడలలో ఉన్న విలువైన వస్తువులను వ్యాపారుల నుండి వచ్చిన వాటిని అభినందించాడు.

3.77 ఉత్పిత్సవో ఉన్తర్నదభర్తురుచ్చైర్గరీయసా నిఃశ్వసితానిలేన । పయాంసి భక్త్యా గరుడధ్వజస్య ధ్వాజానివోచ్చిక్షిపిరే ఫణీన్ద్రాః ॥

తాత్పర్యం: లోపల సముద్రుని యొక్క గొప్ప నిట్టూర్పు గాలి వలన పైకి ఎగరాలని కోరుకుంటూ, ఆదిశేషుడు భక్తితో గరుడ ధ్వజం (కృష్ణుడు) యొక్క ధ్వజాల వలె నీటిని పైకి విసిరాడు.

3.78 తమాగతం వీక్ష్య యుగాన్తబన్ధుముత్సఙ్గశయ్యాశయమమ్బురాశిః । ప్రత్యుజ్జగామేవ గురుప్రమోదప్రసారితోత్తుఙ్గతరఙ్గబాహుః ॥

తాత్పర్యం: యుగాంతానికి బంధువు వంటి ఆ శ్రీకృష్ణుడు రావడం చూసి, తన ఒడిలోనే పడుకున్నట్లున్న సముద్రుడు, గొప్ప ఆనందంతో ఎత్తైన అలలనే చేతులను చాచి ఎదుర్కొన్నాడు.

3.79 ఉత్తాలతాలీవనసంప్రవృత్తసమీరసీమన్తితకేతకీకాః । ఆసేదిరే లావణసైన్ధవీనాం చమూచరైః కచ్ఛభువాం ప్రదేశాః ॥

తాత్పర్యం: ఎత్తైన తాటిచెట్ల వనాల నుండి వీచే గాలిచే సువాసనలు నిండిన కేతకీ వృక్షాలు కలిగిన, ఉప్పు సముద్రాల యొక్క సైనికులచే సంచరించబడే తీర ప్రాంతాలు దగ్గరయ్యాయి.

3.81 లవఙ్గమాలాకలితావతంసాస్తే నారికేలాన్తరపః పిబన్తః । ఆస్వాదితార్ద్రక్రముకాః సముద్రాదభ్యాగతస్య ప్రతిపత్తిమీయుః ॥

తాత్పర్యం: లవంగాల మాలలతో అలంకరించబడిన శిరోభూషణాలను ధరించి, కొబ్బరి చెట్ల మధ్య ఉన్న నీటిని త్రాగుతూ, తమలపాకు మరియు వక్కలను నమిలిన ఆ ద్వారకావాసులు, సముద్రం నుండి వచ్చిన శ్రీకృష్ణునికి ఎదురేగి మర్యాదలు చేశారు.

3.82 తురగశతాకులస్య పరితః పరమేకతురఙ్గజన్మనః ప్రమథితభూభృతః ప్రతిపథం మథితస్య భృశం మహీభృతా । పరిచలతః బలానుజబలస్య పురః సతతం ధృతశ్రియశ్చిరవిగతశ్రియో జలనిధేశ్చ తదాభవదదన్తరం మహత్ ॥

తాత్పర్యం: అప్పుడు, అన్ని వైపులా వందలాది గుర్రాలతో నిండి, ప్రతి మార్గంలో రాజులను జయించి, ఎల్లప్పుడూ తేజస్సుతో నిండి ఉన్న కృష్ణుని సైన్యానికి మరియు ఒకే ఒక్క గుర్రానికి మూలమైన, ఒక పర్వతం చేత తీవ్రంగా మథించబడిన మరియు చాలా కాలం నుండి లక్ష్మి లేని సముద్రానికి మధ్య గొప్ప దూరం (మరియు గొప్ప వ్యత్యాసం కూడా) ఏర్పడింది.

॥ ఇతి శిశుపాలవధమ్ —— తృతీయః సర్గః (పురీప్రస్థానమ్) ॥

తాత్పర్యం: ఇది శిశుపాల వధము —— మూడవ సర్గము (నగరానికి ప్రయాణము) సమాప్తము.